

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА — ЛІДЕР ВИЩОЇ ОСВІТИ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, найбільший і найрейтинговіший заклад вищої освіти Івано-Франківщини, був заснований у 1940 році.

Головні віхи історії

1 березня 1940 року в м. Станіслав (з 1962 року — Івано-Франківськ) відкрилися двері нового навчального закладу — Станіславського учительського інституту в приміщенні на вулиці Шевченка, 30. Його директором став викладач педагогіки Станіславської педагогічної школи Федір Плотницький.

В інституті діяло три факультети: історичний, фізико-математичний та філологічний з двома відділеннями — української мови й літератури та російської мови й літератури. У липні 1945 року дипломи вчителів отримали перші 13 випускників стаціонару. У 1945/46 навч. році інститут був тимчасово розташований у шкільному приміщенні на вулиці Першотравневій, 8. Водночас тривала відбудова головного корпусу на вулиці Шевченка, 57, який невдовзі було піднято з руїн. Багато зробив для відновлення діяльності інституту виконувач обов'язків директора інституту, довоєнний декан фізико-математичного факультету М. Король. 1948/49 навч. рік інститут розпочав у майже відремонтованому приміщенні свого корпусу, а завершилися відновлювальні роботи у 1950 році. Директором навчального закладу в 1946—1949 роках був Т. Божко, заступником з науково-навчальної роботи — М. Лизогуб.

З року в рік зростав контингент студентів. Якщо у 1944—1945 роках на стаціонарному та заочному відділеннях іституту навчалось 354 студенти, то в

1949 р. — вже 790. Загалом за роки існування Станіславського учительського інституту було підготовлено для шкіл регіону 1457 учителів.

Новий етап у роботі навчального закладу розпочався у 50-х роках. Постановою Ради Міністрів УРСР від 4 серпня 1950 року Станіславський учительський інститут було реорганізовано у педагогічний. Почалася підготовка вчителів вищої кваліфікації. Однією з найважливіших проблем, над якою працював колектив навчального закладу, було підвищення якості професорсько-викладацького складу. У результаті, якщо в 1952/53 навч. році працювало 58 викладачів, з них 10 кандидатів наук, доцентів, то в 1955/56 навч. році кількість викладачів досягла 79, серед них 21 кандидат наук, доцент. Водночас зміцнювалася навчальна база, відкривалися нові кафедри, кабінети й лабораторії. Фонд бібліотеки збільшився вчетверо — з 38 тис. книг у 1951 році до 167 тис. у 1958-му. Директорами інституту в цей час були К. Швецов (1950—1953), Г. Гречух (1953—1956), І. Шевченко (1956—1957), заступником з навчально-наукової роботи впродовж зазначеного часу працював С. Гуцало.

Потреба комплектування вчителями сільських неповних і середніх шкіл Прикарпаття та інших областей України, що залишалася актуальною, зумовила перехід Інституту в 1956 році до підготовки, а з 1958 року до випуску вчителів широкого профілю, які б могли викладати не один, а кілька предметів. Вони готувалися з таких спеціальностей, як “українська філологія та історія”, “російська філологія та історія”, “фізика, математика і креслення”, “українська філологія, музика і співи”. Термін навчання було продовжено до п’яти років. У 1959 році був відкритий новий факультет — підготовки вчителів початкових класів і здійснено перший набір (50 осіб) на спеціальність “методика і педагогіка початкової освіти”.

У 1962 році інститут повернувся до прийому студентів на одну спеціальність (за винятком спеціальності “українська філологія, музика і співи”). Наступного, 1963 року, до інституту було приєднано загальнонауковий факультет. Він став четвертим, крім історико-філологічного, фізико-математичного та факультету методики і педагогіки початкової освіти. Загальнонауковий факультет мав на меті забезпечення отримання вищої освіти за місцем проживання студентів-заочників без відриву від виробництва. До його студентів було переведено сотні студентів, які до того навчалися у ВНЗ Києва, Харкова, Львова, Донецька, Чернівців, але мешкали і працювали в межах Івано-Франківської області.

Поступово розгорталась і наукова діяльність. З 1956 року почали виходити “Наукові записки” інституту. З часу створення навчального закладу і до 1965 року кандидатські дисертації захистили 23 викладачі, що безперечно, зовсім небагато. Однак на той час і в тих умовах це мало неабияке значення для становлення навчального закладу.

В історії інституту радянського періоду були не лише світлі сторінки. Завершення нетривалої “хрущовської відлиги” позначилося хвилею політичних арештів українських дисидентів-шістдесятників у серпні—вересні 1965 року, які виступали проти русифікації, політичного безправ'я, за реальний державний суверенітет України. Не оминули вони й Івано-Франківський педінститут. Викладач новітньої історії Валентин Мороз, який працював в Інституті лише один навчальний рік, 31 серпня 1965 року не вийшов на роботу через затримання слідчими органами. Суд, організований у Луцьку, виніс вирок: чотири роки таборів суворого режиму за “антирадянську агітацію і пропаганду”. Звільнений у вересні 1969 року, він уже наступного 1970 року за кілька нових публікацій знову був заарештований і ув'язнений. Свою докторську дисертацію В. Мороз захищав за кордоном, уже після того, як у 1979 році його разом з іншими чотирма дисидентами обміняли на двох викритих у США радянських розвідників.

У другій половині 60-х — першій половині 80-х років ХХ ст. інститутом керували кандидат філософських наук, доцент В. Кравець (1957—1967), кандидат економічних наук, професор О. Устенко (1967—1980), доктор історичних наук, професор І. Васюта (1980—1982), кандидат фізико-математичних наук, доцент І. Кучерук (1982—1986). 1966 року в Інституті було відкрито музично-педагогічний факультет, який готував учителів музики і співів для середніх шкіл. Його першим деканом призначили заслуженого артиста УРСР, доцента В. Пащенка. Важливі зміни відбулися й на інших факультетах. 1969 року з історико-філологічного факультету виділилися окремі історико-педагогічний та філологічний факультети. Історико-педагогічний давав майбутнім історикам і суспільствознавцям одночасно й інший фах — методиста виховної роботи.

Пам'ятною датою в історії Івано-Франківського педагогічного інституту стало 5 січня 1971 року — навчальному закладу було присвоєно ім'я видатного українського письменника Василя Стефаника. Тепер його з гордістю носить і Прикарпатський національний університет. У 1971 році на філологічному факультеті була введена спеціальність “англійська мова”, а 1975 року відкрився новий факультет — іноземних мов. З 1977 року випускники факультету отримували кваліфікацію вчителя англійської і німецької мов.

З початком перебудови у середині 1980-х років розпочався новий період у житті Інституту. 1986 року ректором інституту став доктор філологічних наук, професор Віталій Кононенко. Він доклав багато зусиль та енергії для розбудови вищого навчального закладу, перетворення його не лише на сучасний освітній заклад європейського типу, але й на авторитетний науковий центр.

Насамперед значно зміцнилася матеріальна база інституту. Були введені в дію новий аудиторний корпус, актовий зал і бібліотека, книжковий фонд якої перевищив 500 тис. томів, а в 1988 році — восьмиповерховий навчальний

Б. Засідко. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника — лідер вищої освіти Івано-Франківщини

корпус гуманітарних факультетів. Розпочалися активні процеси оновлення змісту вищої освіти, пошуку нових, ефективніших форм і методів навчання. У 1987 році був відкритий новий факультет — художньо-графічний (декан — доцент І. Фічора), який готував учителів образотворчого мистецтва, креслення та праці.

Проголошення незалежності України і розбудова національної державності створили принципово нові умови для розвитку всієї системи освіти, зокрема й вищої, поставили перед педагогами і науковцями якісно нові завдання. Необхідно було створити для мешканців області можливості для здобуття ширшої, ґрунтовнішої освіти на рівні сучасних світових стандартів, забезпечити яку міг лише класичний університет. За ініціативи і на прохання колективу навчального закладу 26 серпня 1992 року перший Президент України Леонід Кравчук підписав Указ про створення на базі Івано-Франківського державного педагогічного інституту Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. На той час навчальний заклад за своїм науковим потенціалом давно вийшов на одне із провідних місць серед педагогічних закладів України. На 36 його кафедрах навчально-виховну та науково-дослідну роботу здійснювали 240 штатних викладачів, серед яких було 20 докторів, професорів, 181 кандидат наук, доцент. Студентський колектив університету налічував 3950 студентів стаціонару і 2400 заочного відділення.

Розвиток навчального закладу в статусі університету набрав неабияких обертів. Уже у 1994 році в університеті був створений відділ регіональних проблем Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України

та Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, а за два роки — Науково-дослідницький інститут українознавства. У 1999 р. почали працювати Фізико-хімічний інститут, інститут та педагогічний коледж у місті Коломиї. У 1997 році в університеті навчалося 7 тис. студентів, підготовка молодих фахівців здійснювалася за 22 спеціальностями. Було створено низку нових факультетів: юридичний, економічний, філософський, природничий, довузівської підготовки, післядипломної освіти, фізичного виховання. У 2001 році на базі педагогічного факультету почав діяти Педагогічний інститут, а на базі художньо-графічного та музично-педагогічного факультетів — Інститут культури і мистецтв, пізніше — Інститут мистецтв. Із 2002 року запрацював Юридичний інститут, створений на базі однойменного факультету, а за рік відкрив свої двері для студентів Інститут туризму.

Враховуючи вагомий внесок Прикарпатського університету у підготовку висококваліфікованих фахівців, плідну наукову та науково-педагогічну працю колективу, згідно з Указом Президента України від 21.08.2004 № 958 та відповідно до наказу МОН України від 13.09.2004 № 718, Прикарпатському університету імені Василя Стефаника надано статус національного.

З 2012 року донині багатотисячний колектив Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника очолює ректор Ігор Цепенда, доктор політичних наук, професор, дійсний член Української академії політичних наук, президент Івано-Франківського обласного відділення Малої академії наук України, голова ради Спортивної студентської спілки в Івано-Франківській області.

Університет сьогодні

За 80 років свого існування Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника став потужним науковим і освітнім центром. За весь час своєї діяльності наш навчальний заклад підготував понад 140 тис. фахівців. Університет акредитований за найвищим, IV рівнем акредитації. У його структурі діють 4 інститути; 1 коледж; 11 факультетів; 23 навчально-наукові центри, 19 наукових підрозділів. Діє 10 спеціалізованих вчених рад за 17 спеціальностями та 5 докторських рад за 9 спеціальностями. Працюють 79 кафедр, серед науково-педагогічних працівників яких — 156 доктори наук, професори, 620 з науковими ступенями та вченими званнями. Зокрема, професор Володимир Лушак входить до рейтингу 50 найкращих науковців України, доценти Олег Лушак та Галина Кубрак — до рейтингу 50 найкращих молодих учених України.

Сьогодні Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, в якому здобувають вищу освіту близько 15 тис. студентів, здійснює підготовку фахівців за 64 спеціальностями, веде плідну науково-дослідну та інноваційну діяльність.

Згідно з міжнародним рейтингом SciMago Institutions Rankings, Прикарпатський національний університет посідає 1-ше місце (2019) серед закладів вищої освіти України та входить до ТОП-200 університетів Центральної та

Східної Європи. Університет займає 13-ту позицію (2020) серед більш ніж 200 університетів України за показниками міжнародної наукометричної бази Scopus (цитовані англійські публікації) та входить до ТОП-10 найкращих закладів вищої освіти західного регіону.

Прикарпатський університет є членом міжнародних консорціумів: член євразійської асоціації університетів (з 2002 року); член європейської асоціації університетів (з 2010-го); член консорціуму Варшавського та українських університетів (з 2006-го); член міжнародного консорціуму університетів (з 2015-го); член консорціуму університетів Балтійського регіону та України (з 2015-го); член міжнародної університетської спільноти “Один пояс — один шлях” (2016); член великої хартії університетів Magna charta universitatum (2018).

Міжнародна діяльність університету спрямована на забезпечення його інтеграції у світову спільноту. Сьогодні університет має близько сотні чинних угод про співпрацю з провідними університетами Європи, Америки, Китаю та країн ЄС. Зокрема, з низкою провідних закладів вищої освіти Республіки Польща Прикарпатський університет реалізовує магістерські програми подвійних дипломів. Відповідно до угод про співпрацю студенти Прикарпатського національного університету мають унікальну можливість паралельно безкоштовно навчатися у магістратурі провідних університетів Польщі. Програми подвійних дипломів реалізуються, зокрема, за такими спеціальностями: “Міжнародні відносини” (Варшавський університет); “Судова адміністрація” (Краківська академія імені Анджея Фрича Моджевського); “Інформатика в управлінні”, “Прикладна математика” (Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташца); “Прикладна математика”, “Фізика”, “Філософія”, “Фізичне виховання”, “Археологія” (Жешувський університет); “Підприємництво” (Академія імені Якуба з Парадижа в м. Гожув Великопольський); “Початкова освіта” (Педагогічний університет імені Комісії Національної Освіти); “Міжнародні відносини”, “Політологія” (Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні); “Географія” (Поморська академія в Слупську). Також для кращих студентів університету діють стипендіальні програми, які підтримують вітчизняні та закордонні фонди — відомий в Україні Благодійний фонд “Повір у себе”, Фонд Інституту Східноєвропейських досліджень (Республіка Польща) та Фондації Лозинських (США).

У рамках європейської програми Еразмус+ КА2 Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника успішно реалізує 4 грантові проекти. Зокрема, у проекті “Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання” (MoPED; № 586098-ERP-1-2017-1-UA-ERP-KA2-SBHE-JP) вперше в Україні університет виступає грантоотримувачем. У рамках європейської програми Еразмус+ КА1 діють дев'ять програм академічної мобільності студентів та викладачів.

Протягом кількох десятків років Прикарпатський університет реалізує чимало цікавих проєктів спільно з польськими університетами. Зокрема, разом з Варшавським університетом — проєкт з відновлення обсерваторії на г. Піп Іван (Чорногірський хребет, Карпати) і створення там міжнародного наукового центру, який має стати партнером для багатьох подібних наукових об'єктів, які сьогодні є в Європі і за її межами. Другий важливий проєкт — будівництво Міжнародного центру зустрічей студентської молоді України і Республіки Польща в селищі Микуличин Яремчанської міськради. Діяльність Міжнародного центру зустрічей буде спрямована на розвиток партнерських відносин і співпраці студентів, представників позашкільної освіти та волонтерського руху української, польської, а також молоді інших країн Європейського Союзу. Центр зустрічей сприятиме активізації процесу євроінтеграції України.

Прикарпатський національний університет в усі часи був і нині є тим середовищем, де праця та зусилля багатьох поколінь викладачів і науковців, студентів і випускників формували передумови й утверджували Україну як європейську державу.

Богдана Засідко, пресекретар
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника